

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชน และประชาชนให้มีคุณภาพที่จะสามารถพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ การจัดการศึกษาในแต่ละยุค แต่ละสมัยจึงมีความมุ่งหมายที่แตกต่างกันไปตามสภาพสังคมในเวลานั้น ๆ ในปัจจุบันการเพิ่มพูนทางวิชาการ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม มีผลทำให้การดำรงชีวิต การอาชีพ และกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น (พะยอม แก้วกำเนิด 2533 : 1 - 2) การให้การศึกษาแก่เยาวชนในลักษณะที่ให้ผู้เรียนจดจำความรู้ที่เป็นเนื้อหาสาระมากมาย ทำให้ลืมไปในที่สุด หรือกลายเป็นเนื้อหาสาระที่ล้าสมัย ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะความรู้ ความจำเพียงอย่างเดียว แต่ควรมุ่งเน้นให้เยาวชนมีความรู้พื้นฐานเพียงพอ รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักใฝ่หาความรู้ ประสบการณ์ด้วยตัวเอง มีความคล่องแคล่วและยืดหยุ่นทางปัญญา และสามารถปรับตัวในภาวะหรือสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความแปรผัน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ตระหนักในความจำเป็นดังกล่าว จึงได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมมาโดยลำดับ และได้ประกาศให้ทุกโรงเรียนทั่วประเทศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533), หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยให้เริ่มใช้ระดับละหนึ่งชั้นเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นไป ซึ่งในหลักสูตรฉบับปรับปรุงดังกล่าวมีความมุ่งหวัง 3 ประการ (กรมวิชาการ 2533 : 4) ดังนี้

1. ให้หลักสูตรเป็นตัวนำในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักทำ รู้จักพัฒนางานและมีค่านิยมที่ดี
2. ให้หลักสูตรส่งเสริมการจัดการศึกษาให้สอดคล้อง และเกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่น
3. ให้หลักสูตรส่งเสริมผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ ให้สามารถจัดการศึกษาสนองความต้องการนักเรียน ผู้ปกครอง และท้องถิ่นและส่งเสริมความอดทน ความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล ถึงขีดสูงสุดตามศักยภาพที่มีอยู่

หากพิจารณาในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ จะเห็นว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 บรรลุผลตามความมุ่งหวัง คือพฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียน ครูจะต้องเลือกเทคนิควิธีการ ตลอดจนการนำวัสดุและอุปกรณ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนวดำเนินการ (เอกสารแนะนำหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 : 14) ดังนี้ :

1. มีความเชื่อมั่นว่านักเรียนทุกคนเรียนรู้ได้ ถ้าครูจัดประสบการณ์อย่างเหมาะสม
2. วิเคราะห์หาจุดที่จะพัฒนาของนักเรียน โดยการเปรียบเทียบความสามารถที่ควรจะเป็น และความสามารถที่เป็นอยู่เพื่อกำหนดความสามารถที่จะพัฒนาของเด็กทั้งชั้น และรายบุคคล
3. แสวงหา คัดเลือก วิธีการพัฒนาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถที่จะพัฒนา
4. ลงมือปฏิบัติการสอนด้วยกลวิธีหลากหลาย ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าฟังและอ่านเพียงอย่างเดียว
5. ตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อหาทางส่งเสริมและปรับปรุงความก้าวหน้าของนักเรียน

6. นำผลงานของนักเรียนไปเสนอในที่ประชุมต่าง ๆ อย่างภาคภูมิใจ

จะเห็นว่าในการปฏิบัติตามแนวคำเนิการนี้ ครูจะต้องเห็นความสำคัญและ นำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษามาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ คำว่านวัตกรรมทาง เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง "การนำความรู้ แนวคิด วิธีการ ตลอดจนวัสดุและ อุปกรณ์อันสืบเนื่องจากการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ร่วมกับศาสตร์อื่นอย่าง มีระบบ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ" แต่มีข้อน่า สังเกตว่า การนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษามาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน นั้น จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อครูยอมรับ และมีส่วนร่วมในการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการ ศึกษา นั้น ๆ อย่างจริงจัง ดังที่ สุมิตร คุณานุกร (2523 : 248) ได้กล่าวว่า "ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำนโยบายการเปลี่ยนแปลงไปปฏิบัติให้เกิดผล หากครูไม่ให้การ ยอมรับและให้ความร่วมมือแล้ว การเปลี่ยนแปลงก็ไม่อาจจะเกิดขึ้นได้"

ในเรื่องของการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษานั้น สำลี ทองธิว (2526 : 26 - 27) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของ ครูผู้สอนสรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของครูผู้สอน
2. โครงสร้างของสังคมในโรงเรียน
3. การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน
4. คุณสมบัติของนวัตกรรม

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การพัฒนาการศึกษาจะบังเกิดผลหากครูให้การ ยอมรับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่าง กว้างขวาง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่านวัตกรรมเป็นสิ่งใหม่หรือความคิดใหม่ จะเป็นสิ่งที่แปลก ไปจากความเคยชินของคนทั่วไป จึงเป็นการยากต่อการที่จะทำให้คนทั่วไปยอมรับ ดังที่ สำลี ทองธิว (2526 : 5) กล่าวว่า "สิ่งใหม่ ๆ หรือความคิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ทุกอย่าง ไม่ใช่ว่าจะเป็นที่ยอมรับในสังคม หรือมีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในสังคมได้เสมอไป ในสิ่งใหม่ ๆ สิบอย่าง อาจมีเพียงอย่างเดียวที่บรรลุผลสำเร็จ

ในการเป็นที่ยอมรับ อีกเก้าอย่างอาจถูกมองข้ามไปอย่างน่าเสียดาย" อนึ่ง ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาวิจัยทางการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของครูในประเทศยังมีอยู่น้อยและไม่กว้างขวางนัก และงานวิจัยที่มีอยู่เป็นการศึกษาการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาที่เน้นทางด้านแนวคิด และวิธีการเกี่ยวกับการสอนเท่านั้น ไม่รวมไปถึงการใช้วัสดุ และอุปกรณ์ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอีกด้วย และนอกจากนั้นองค์ประกอบที่ทำการศึกษายังเป็นองค์ประกอบอื่นไม่ครอบคลุมถึงองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ดังที่กล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะได้มีการศึกษาวิจัยถึงองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาอีกแห่งหนึ่ง โดยมีความเชื่อว่าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้จะประโยชน์อย่างยิ่งกับผู้บริหารการศึกษาศึกษานิเทศก์ นักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาไปยังครูผู้สอนได้ทราบแนวทางในการส่งเสริมการยอมรับของครูให้มากขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติเป็นอย่างดียิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการยอมรับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาของครูมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาของครูมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 กับองค์ประกอบทางด้านสภาพของครูผู้สอน องค์ประกอบทางด้านสภาพสังคมของโรงเรียน องค์ประกอบทางการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน และองค์ประกอบทางด้านคุณสมบัติของนวัตกรรม

3. เพื่อศึกษาว่าองค์ประกอบด้านสภาพของครูผู้สอน องค์ประกอบทางด้านสภาพสังคมของโรงเรียน องค์ประกอบทางการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน และองค์ประกอบทางด้านคุณสมบัติของนวัตกรรม องค์ประกอบใดที่มีส่วนร่วมในการอธิบายความแปรปรวนของการยอมรับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา ของครูมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 ด้วยปริมาณมากน้อยเพียงใด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ-ศึกษา เขตการศึกษา 6 ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดลพบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท อุทัยธานี และทำการสอนอยู่ในปีการศึกษา 2533

2. องค์ประกอบที่นำมาศึกษาเพื่ออธิบายความแปรปรวนของการยอมรับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาของครู ประกอบด้วยองค์ประกอบทางด้านสถานภาพของครูผู้สอน สภาพสังคมของโรงเรียน การสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน และคุณสมบัติของนวัตกรรม รายละเอียด ดังนี้

2.1 องค์ประกอบด้านสถานภาพของครูผู้สอน จำแนกตามตัวแปรย่อย ๆ ดังนี้

2.1.1 เพศ

2.1.2 วุฒิการศึกษา

2.1.3 ประสบการณ์การสอน

2.1.4 งานที่รับผิดชอบ

2.1.5 ประสบการณ์การศึกษาอบรมทางด้านนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา

2.2 องค์ประกอบด้านสภาพสังคมในโรงเรียน จำแนกเป็นตัวแปรย่อย ๆ ดังนี้

2.2.1 ขนาดของโรงเรียน

2.2.2 ความสัมพันธ์ของครูในโรงเรียน

2.2.3 บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน

2.2.4 ประสบการณ์ของครูในโรงเรียน

2.2.5 ความรับผิดชอบของครูในโรงเรียน

2.2.6 ความสนใจในการศึกษาหาความรู้ของครูในโรงเรียน

2.3 องค์ประกอบด้านการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน จำแนก
เป็นตัวแปรย่อย ๆ ดังนี้

2.3.1 การมีแผนพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา
ในโรงเรียน

2.3.2 การสนับสนุนด้านงบประมาณ

2.3.3 การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์

2.3.4 การสนับสนุนด้านการศึกษาอบรม

2.3.5 การสนับสนุนด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า

2.4 องค์ประกอบด้านคุณสมบัติของนวัตกรรม จำแนกเป็นตัวแปร
ย่อย ๆ ดังนี้

2.4.1 ค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อ จัดทำนวัตกรรม

2.4.2 ความสะดวกในการใช้นวัตกรรม

2.4.3 ความเป็นนวัตกรรมสำเร็จรูป

2.4.4 ความยากง่ายในการใช้นวัตกรรม

2.4.5 ความกลมกลืนกับสภาพสังคมเดิม

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามเป็นคำตอบที่ตอบด้วยความเต็มใจ

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจเกิดความไม่สมบูรณ์ขึ้นได้ อันเนื่องมาจากการศึกษาจาก
องค์ประกอบเพียงบางด้าน และตัวแปรในแต่ละด้านที่นำมาศึกษาอาจไม่ครอบคลุมราย-
ละเอียดทุกด้านในแต่ละองค์ประกอบ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การยอมรับนวัตกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเห็นคุณค่ามีความสนใจรายละเอียด มีความยินดีที่จะนำไปทดลองใช้ ซึ่งแบ่งออกเป็นระดับ ดังนี้ มีการยอมรับมากที่สุด มีการยอมรับมาก มีการยอมรับปานกลาง มีการยอมรับน้อย และไม่มีการยอมรับ

นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง แนวคิด วิธีการ ตลอดจนวัสดุและอุปกรณ์ใหม่ ๆ อันสืบเนื่องจากการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ร่วมกับศาสตร์อื่นอย่างมีระบบ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ เช่น การสอนที่เน้นกระบวนการ บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน สื่อประสม คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิกิทัศน์ เป็นต้น

ครูมัธยมศึกษา หมายถึง ครูที่ทำการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6

สถานภาพของครูผู้สอน หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนโดยตรง ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน งานที่รับผิดชอบ และความรู้หรือประสบการณ์ด้านนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา

สภาพสังคมของโรงเรียน หมายถึง สภาพทั่วไปของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับขนาดของโรงเรียน ความสัมพันธ์ของครูในโรงเรียน บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน ประสบการณ์ของครูในโรงเรียน ความรับผิดชอบของครูในโรงเรียน และความสนใจในการศึกษาหาความรู้ของครูในโรงเรียน

การสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ประกอบด้วย การมีแผนพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีในโรงเรียน การสนับสนุนด้านงบประมาณ การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนด้านการศึกษาอบรม การสนับสนุนด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า และการให้ขวัญกำลังใจกับครูในโรงเรียน

คุณสมบัติของนวัตกรรม หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง
ค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อ จัดหานวัตกรรม ความสะดวกในการใช้นวัตกรรม ความเป็น-
นวัตกรรมสำเร็จรูป ความยากง่ายในการใช้นวัตกรรม และความกลมกลืนกับสภาพสังคม
เดิม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และนักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
กับการเผยแพร่ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา ได้ทราบและตระหนักถึงบทบาทของ
องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาของครูมัธยม
ศึกษา
2. ทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และนักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
กับการเผยแพร่ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา ได้ทราบแนวทางในการส่งเสริมการ
ยอมรับ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา กับครูมัธยมศึกษา
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแพร่กระจาย นวัตกรรม
ทางเทคโนโลยีการศึกษา สำหรับผู้สนใจทางด้านนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย